Kestad, Vandring 2. Hösten 2008.
Välkomna. Tack till Margareta och Börje.
Skolkort och kort på missionshus. Sätra. Nytt missionshus i Kestad ihop med KinneKleva. Nytt bostadshus för Tomas och Lisbeth. Efter vandringen stannar jag kvar för frågor om korten.

Tillbakablick.
Kestad bestod ursprungligen av 9 gårdar runt kyrkan, grannhalla och kosrsningen.
Anders Pehrsgården, Ågården, Gräppagården, Storegården, Stommen, Klockaregården, Olof Månsgården, Rännagården, Rottneby och utanför byn Kestadtorp och Göksholmen.
Storskifte skedde i Kestad 1745 och 1806.
Före laga skifte 1848 fanns 24 gårdar med 15 olika ägare runt Grannhalla och kyrkan. Dessa hade delats genom arv och gifte.
3 Klockaregårdar, 4 Gräppagårdar, 3 Rännagårdar, 4 Ågårdar, 4 Storegårdar, 2 Anders Pehrsgårdar, 2 Olof Månsgårdar, Rottneby och Stommen.
Efter laga skifte var endast 5 kvar i byn. 16 blev utflyttade. 2 har försålts till Malma. Andra har lagts samman. Simberg och Solängsberg tillkom genom delning av Anders Pehrsgården och delar av andra gårdar. Fullständig delningsförteckning finns på vår hemsida “kinnekullehembygd.se” där det finns mycet läsvärt.

Anemossen var en kronpark fram till 1818 då den mark som gränsade till Kestad fördelades mellan gårdarna.
Börje kommer nu att redogöra för gårdarna här och de övriga lantbruken i Kestad.
Som vanligt är vi glada om någon vill fylla i och berätta under vandringen.

Grevabacken, Grevagärdet, skräddare, adlig?, prydlig, talade vårdat.

Framför oss ligger Tån. Tån var ett område som avsattes för folk som var hantverkare, dagsverkare eller mindre bemedlade. Det fanns oftast ingen stor markbit till dessa hus. Tån börjar vid backen som kallas för Masaliden efter en dalmas som bodde där. Ett äppleträd och lite buskar är kvar. Det sträckte sig hela vägen fram till Stommen.
På området fanns flera vattenkällor och två stora jordkällare. En är kvar.
På området Tån låg många hus som vi bara har namn på. Jag har ett antal på en lista.
Vägen gick förut på andra sidan buskaget, men när det blev surt, körde hästvagnarna upp på det torra och så småningom flyttades vägen.
Vill ni se en riktig Tå, så åk till Åsle utanför Falköping, där finns hela gatan kvar!
Tåstorp, tidigare torp under Storegården, kallades också för “snickars” eftersom ägaren Andersson var snickare. Och där hade också före honom bott snickare. Följden var att barnen kallades för t ex Snickars-Åke. Han är nu min granne, föddes här 1926, men för dålig för att vara med här idag. Han har berättat det jag har att komma med, tack för det.
Snickars var en stor familj och för att hjälpa till med försörjningen blev Åkes mamma katalog-försäljare för Svenljunga syfabrik. Hon for runt i stugorna och tog upp order på tyger och sytillbehör. På hösten kom kunderna till henne samtidigt som de plockade blåbär och lingon i Anemossen. Det var självhushållning på den tiden.
På vänster sida om Tåstorp ligger Roland och Kristina Sjöströms hus. och på höger sida Zoran och Lisbet Stevanovics. Zoran och Lisbet äger nu också Tåstorp, som de om sommrarna hyr ut. Vid deras garage låg tidigare Kestads fattigstuga. Den siste som som bodde där var Karl August Holm f 18651105 i Rackeby, d 19461028 i Fattigstugan.

Den väg vi nu skall gå kallas Soldatvägen och den leder naturligtvis till Kestads soldatområde.

Här vid skogsbrynet har vi en bra utsikt mot Kestads östra gräns. Gränsen går mellan den första gården Stommen och nära den andra gården Kvarnagården som ligger i KinneVedum. Ute på gärdet mot Kinnekulle ligger Göksholmen. Den anses vara Kestads äldsta gård. Göksholmen ägs nu av Allan och Ingrid Ekman, Storebacken, Fullösa.
Emellan gårdarna går en mindre väg förbi en sand- och grusås. Där bodde en anfader till Åke A i ett torp. Han var tegelslagare. Han hämtade lera vid ån, blandade den med sand och sågspån och tillverkade tegelstenarna för hand.
Fortsätter vi vägen fram kommer vi till en f d kvarn “Fika”. Kvarnen är inte i bruk, men kvarndammen är kvar.
Kvarnen ligger i KinneVedum. Här till vänster ser vi en mindre byggnad, en jaktstuga,. Där låg tidigare ett hus och där bodde tidgare en man som hette Mockros. Han skall ha varit ryss.

Mellan Stommen och oss går f d järnvägen , från början SKWJ, Skara Kinnekulle Vänerns Järnväg, som gick från

Skara till Hönsäters hamn. Den invigdes 1887. År 1904 övertog VGJ linjen och så småningom knöt de samman linjerna från Lidköping och Mariestad och fortsatte fram till Gårdsjö.
Järnvägen var en stor framgång för landet och folket. Förut var det häst och vagn och till fots som gällde. Nu kunde många förflytta sig långt och fort. Industrierna växte fram i tätorterna och Tåns folk fick nya arbeten. Tån avfolkades. Samtidigt kunde lantbruket utvecklas genom laga skiftet och de större samanhängande markerna, det blev mer maskinellt och det gav större skördar.
Men vi stannar fortfarande kvar här vid Tån.

Vid Stommen låg en banvaktstuga. Stengrunden syns på den östra sidan om järnvägen. Där fanns grindar och de skulle stängas varje gång ett tåg passerade. Kestads station var Kinne-Malma. Först var namnet bara Malma efter gården men namnet fick bytas eftersom det redan fanns ett Malma på linjen.
Den backe vi nu passerat kallas Nättabacken. Här till vänster bodde en f d soldat Nätt.
Här i skogsbrynet skall vi stanna. Framför oss har vi Kestads f d soldattorp. De var 4 stycken. Det som låg längst till höger är rivet och det är bara ladugården som står kvar.

Nordhagen längst till vänster ägs av familjen Fält. Guntorp, Arntorp och Nolhagen ägs av Ingemar och Olov Jonsson.
Ett annat soldattorp som finns angivet är Lukastorp under Ågården men den platsen vet vi inte nu var den var.

Här vill jag lägga ett upprop. Om möjligt vill jag att vi samlas några Kestadbor och försöker få fram var de gamla bostäderna har legat och även annat som hör till byn. Ring mig den som är intresserad, så gör vi detta i vinter.

På soldatregistrets lista finns det 66 soldater i Kestad, det äldsta inställningsåret är 1685 och det yngsta 1900. Dessa soldater tillhörde rotar. Rothållare i Kestad var Anders Persgården, Olof Månsgården, Rännagården, Storegården och Ågården. En rote var en eller flera gårdar som hade skyldighet att hålla soldat till kronan.. De skulle hålla bostadshus, en byggnad på minst 12 ” 8 alnar och höjden i mitten av stugan 4,5 alnar. 1 aln = 60 cm. Långsidan skulle ha en höjd av 7 ordinära stockar. På torpet skulle finnas minst ett fönster av1 alns storlek i fyrkant. De skulle också hålla behövliga uthus och behövlig mark och de hade skyldighet, att när soldaten var i tjänst, hjälpa hans hustru med åkerbruket.

En soldat användes inte bara till krigstjänst, han användes också till fästningsbyggen, kanalbyggen mm. Detta gjorde honom till en mångkunnig karl och han var aktad i hembygden. En annan fördel han fick, var att lära sig läsa och skriva. En kunskap som användes i socknen långt innan skolreformen kom på 1800-talet. Han lärde barnen läsa och skriva. En föregångare till min mor! Före det kunde i stort sett bara adeln och prästerskapet detta.

Nu skall vi följa skogskanten tillbaka till missionshuset och där kan de som vill titta på de gamla skolkorten och på Margareta Fredrikssons kort på missionshusen. En kommentar till missionshusen. Det var i samband med laga skiftet som också det frireligiösa fick fart. Förut, när man bodde nära varandra, var det lite skamligt att inte gå i kyrkan och ännu mera före var det också lagstadgat. Nu var man mera fri.

Jag tackar för visat intresse. Bengt Sjöstedt, Kestadbo sedan 1931.